

BOSNA I HERCEGOVINA
VIJEĆE MINISTARA
Generalno tajništvo

Broj: 05-07-3-2484/11
Sarajevo, 18.1.2012. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 19.01.2012			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01/02	-50-19-89/12		

PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BiH
- *Zastupnički dom* -
- *Dom naroda* -

SARAJEVO

PREDMET: Izvješće o funkcioniranju sustava kolektivnog ostvarivanja autorskoga i srodnih prava u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2005-2010. godine, dostavlja se

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, na 169. sjednici održanoj 21.12.2011. godine, usvojilo je Izvješće o funkcioniranju sustava kolektivnog ostvarivanja autorskoga i srodnih prava u Bosni i Hercegovini za razdoblje 2005-2010. godine.

Navedeno Izvješće usvojeno je povodom Zaključka usvojenih na 80. sjednici Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, kao i Zaključaka usvojenih na 48. sjednice Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, a kojim je od Vijeća ministara zatraženo da, nakon godinu dana od dana usvajanja Zakona o kolektivnom ostvarivanju autorskih i srodnih prava, ovom domu podnese izvješće o efektima primjene navedenog zakona.

U pritvku dostavljamo predmetno Izvješće na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku, kao i njegovu elektronsku verziju.

S poštovanjem,

ИЗВЈЕШТАЈ

О ФУНКЦИОНИСАЊУ СИСТЕМА КОЛЕКТИВНОГ ОСТВАРИВАЊА АУТОРСКОГ И СРОДНИХ ПРАВА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА ПЕРИОД 2005 - 2010. ГОДИНА

Мостар, октобар 2011. године

САДРЖИНА

Правни основ.....	3
I. Уводне напомене о систему колективног остваривања ауторског и сродних права.....	3
II. Функционисање система ауторског и сродних права у Босни и Херцеговини у периоду од 2005. до 2010. године.....	5
III. Закључак.....	7
IV. Ефекти примјене Закона о колективном остваривању ауторског и сродних права („Службени гласник БиХ” број 63/10).....	8
V. Предлог закључка.....	10
VI. Прилог: Пословање постојећих колективних организација.....	
1. Пословање „Sine qua non” д.о.о. Сарајево.....	Прилог 1.
2. Пословање УГ „Узус” Сарајево.....	Прилог 2.
3. Пословање УГ „Квантум” Бијељина.....	Прилог 3.
4. Пословање „Елта-кабел” д.о.о. Добој.....	Прилог 4.

ИЗВЈЕШТАЈ

о функционисању система колективног остваривања ауторског и сродних права у Босни и Херцеговини у периоду 2005 – 2010. година

Правни основ

Израдом овог Извјештаја Институт за интелектуалну својину Босне и Херцеговине извршава своју обавезу која проистиче из:

- члана 12 Закона о колективном остваривању ауторског и сродних права („Службени гласник БиХ“ број 63/10);
- закључка са 80. сједнице Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, одржане 30.6.2010. године, који је усвојен уз тач. 4 и 5 дневног реда – Предлог Закона о ауторском и сродним правима и Предлог Закона о колективном остваривању ауторског и сродних права, који гласи: **"Уставноправна комисија Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине годину након усвајања закона из тач. 4 и 5 размотриће ефекте њихових измјена и евентуално предложити измјене и допуне"**;
- закључка са 48. сједнице Дома народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине, одржане 13.7.2010. године, који је усвојен уз тач. 5 и 6 дневног реда - Предлог Закона о ауторском и сродним правима и Предлог Закона о колективном остваривању ауторског и сродних права, који гласи: **„Дом народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине тражи од Савјета министара Босне и Херцеговине да, након годину дана од дана усвајања Закона о колективном остваривању ауторског и сродних права, Дому народа Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине поднесе извјештај о ефектима примјене наведеног закона"**;
- закључка са 130. сједнице Савјета министара Босне и Херцеговине, одржане 19.8.2010. године, којим је Институт за интелектуалну својину Босне и Херцеговине задужен да, годину по усвајању Закона о ауторском и сродним правима и Закона о колективном остваривању ауторског и сродних права, сачини и Савјету министара Босне и Херцеговине поднесе извјештај о ефектима примјене наведених закона.

I. Уводне напомене о систему колективног остваривања ауторског и сродних права

Субјективно ауторско право, као и субјективна сродна права припадају категорији приватних права. Суштина имовинских овлашћења која су садржана у овим субјективним правима своди се на овлашћење титулара да убере економску корист од употребе предмета заштите у сфери јавне комуникације. Та овлашћења чине имовину титулара права којом он управља у складу са својом вољом и интересима. Основни акт тог

управљања јесте акт воље да се другом лицу забрани, или, под одређеним условима, допусти коришћење предмета заштите. Забрана дјелује *ex lege*, будући да су имовинска права титулара искључиве природе и дјелују према свима. Допуштање другом лицу да користи предмет заштите титулар права формализује закључењем уговора са заинтересованим лицем (корисником предмета заштите). У случајевима кад лично титулар права закључује уговор, или то чини посредством представника који, на основу пуномоћи, дјелује у име и за рачун титулара права, говори се о индивидуалном остваривању права.

Индивидуално остваривање ауторског и сродних права носи у себи један системски проблем. Наиме, за поједине врсте предмета заштите (нпр., музичка дјела, интерпретације, фонограми) и поједине облике њиховог коришћења (нпр., емитовање на РТВ) законито коришћење подразумева потребу перманентног преговарања и закључивања великог броја уговора са многобројним заинтересованим корисницима, убирање накнаде за коришћење од великог броја субјеката, као и праћење извршења тих уговора, укључујући и тражење судске заштите у случају повреде права. Та чињеница излаже не само титуларе права већ и кориснике предмета заштите трансакционим трошковима који су толико високи да обесмишљавају и онемогућавају пословање на тај начин. Још од средине 19. вијека одговор на овај изазов садржан је у концепту колективног остваривања ауторског и сродних права.

Циљ колективног остваривања права је да великом броју корисника омогући масовно законито коришћење предмета заштите великог броја титулара права уз закључење једног или свега два-три уговора са исто толико саговорача, како би се трансакциони трошкови свели у разумне оквире. Суштина колективног остваривања права је у томе да титулари права овласте једног субјекта који ће у своје име, а за њихов рачун успостављати правне односе са корисницима и од њих убирати надокнаду. Да би могао да дјелује према корисницима у своје име, тај субјекат мора да концентрише у свом портфолију права на коришћење предмета заштите свих титулара који су га овластили. Зато титулари права том субјекту преносе своја искључива овлашћења за коришћење својих предмета заштите, а он иста овлашћења уговором уступа корисницима. На тај начин, кад један корисник (нпр., РТВ-станица) закључи уговор с тим субјектом, он је за цијели уговорни период обезбиједио право да користи све предмете заштите свих титулара права за чији рачун тај субјекат дјелује. Технички назив тог субјекта јесте „организација за колективно остваривање права“ (у даљњем тексту: организација).

Са становишта грађанског права, однос између титулара права и организације заснива се на два типа уговора. Један уговор је о искључивом уступању имовинских овлашћења организацији за предмете заштите појединог титулара права. На тај начин организација постаје субјекат више врста имовинских овлашћења на великом броју предмета заштите многобројних титулара права. Други тип уговора је уговор о комисиону којим сваки титулар права (комитент) наложи организацији да у своје име, а за његов рачун (дакле, у статусу комисионара) стави у промет имовинска овлашћења која је прибавила, тј. уступи их уз надокнаду сваком заинтересованом кориснику. Будући да дјелује за рачун титулара права, организација је дужна, по одбијању своје провизије (надокнаде за услугу), да расподијели титуларима права надокнаду убрану од корисника.

Овај основни концепт организације може да функционише на основу општих правила облигационог права без посебних прописа о колективном остваривању права. Историјски гледано, то је и био случај у развијеним европским државама током друге половине 19. и прве половине 20. вијека. У суштини, то је био случај и у Босни и Херцеговини све до доношења Закона о колективном остваривању ауторског и сродних права („Службени гласник БиХ“ број 63/10), односно до почетка његове примјене 11.8.2010. године. Посебни прописи о колективном остваривању права имају циљ да императивним нормама смање аутономију воље уговорних страна на релацији титулар права – организација – корисник,

те да на тај начин смање простор за ескалацију проблема који су таквом систему иманентни. Основне одлике модерног система колективног остваривања права су:

- непрофитни карактер организације,
- специјализација организације за колективно остваривање одређених права на одређеним врстама предмета заштите,
- *de iure* или *de facto* монополски положај организације (пошто је пракса функционисања колективног остваривања права показала да конкуренција међу организацијама не даје добре резултате како са становишта смањења трансакционих трошкова, тако и правне сигурности корисника, једна од првих ствари које су уређене посебним прописима о колективном остваривању права јесте увођење монополског положаја организације),
- демократичност управљања организацијом,
- транспарентност њеног рада,
- забрана дискриминаторске праксе организације према појединим титуларима права, као и према појединим корисницима,
- правичност у расподјели убрране надокнаде титуларима права,
- ефикасност у материјалном пословању,
- државни надзор над радом организација.

II. Функционисање система ауторског и сродних права у БиХ у периоду од 2005. до 2010. године

Анализирајући ситуацију у Босни и Херцеговини током периода од 2005. до 2010. године, мора да се констатује да материја колективног остваривања права суштински није била уређена. Осим што је утврдио надлежност Института да издаје дозволу за рад организацији, као и да врши надзор над њеним функционисањем под условима прописаним Правилником о стручним критеријумима за обављање дјелатности остваривања ауторског права и сродних права („Службени гласник БиХ“ број 10/02), Закон о ауторском и сродним правима у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“ бр. 7/02 и 76/06, у даљњем тексту: Закон из 2002. године) је сва специфична питања система колективног остваривања права оставио отвореним. Штавише, у Закону из 2002. године нигдје није ни поменут појам колективног остваривања права, већ је, умјесто тога, коришћен израз „остваривање права посредством представника“. Иако директно супротан појму колективног остваривања права, овај израз је тумачен у пракси као колективно остваривање права, а израз „представник“ је тумачен као „организација“. Уређење поменутих елемената који чине особеност система колективног остваривања права потпуно је изостало.

На основу надлежности из чл. 87, 106 и 109 Закона из 2002. године и примјеном стручних критеријума утврђених Правилником, Институт за стандарде, мјеритељство и интелектуалну својину БиХ (правни претходник данашњег Института за интелектуалну својину БиХ, за послове у подручју интелектуалне својине) додијелио је дозволе сљедећим специјализованим правним лицима:

1. **„Sine qua non” д.о.о. Сарајево**, Агенција за заступање и заштиту ауторских права, за остваривање:
 - права аутора на основу пуномоћи аутора, пуномоћи организација аутора или других носилаца ауторских права,
 - права умјетника извођача на основу пуномоћи умјетника извођача, организација умјетника извођача или другог носиоца права умјетника извођача.
(акт број: ИП-5694/02-01СЖ од 4.6.2002. године)
2. **УГ „Узус” Сарајево**, Удружење независних музичких аутора, извођача, аранжера и јавних личности, за остваривање:
 - права умјетника извођача на основу пуномоћи умјетника извођача, организација умјетника извођача или другог носиоца права умјетника извођача.
(акт број: ИП-5472/03-01СЖ од 30.7.2003. године)
3. **УГ „Квантум” Бијељина**, Удружење за заштиту дискографских издања из Бијељине, за:
 - обављање дјелатности остваривања права произвођача фонограма.
(акт број: ИП-5333/05-04ВЛ од 10.10.2005. године)
4. **„Елта-кабел” д.о.о. Добој**, Предузеће за пренос звука, слике или осталих информација кабловима, за:
 - обављање дјелатности остваривања ауторског права и права радиодифузних организација.
(акт број: ИП-3905/06-04ВЛ од 6.5.2006. године).

Из дозвола додијељених постојећим организацијама је видљиво да постоји дјелимично преклапање њиховог дјелокруга, што је омогућило стварање конкуренције међу организацијама. Са становишта модерног система колективног остваривања ауторског права, та неповољна околност последица је непостојања законске одредбе која би забранила такву појаву. У том смислу, Институт није имао законску основу да дозволама које издаје разграничи дјелокруг појединих организација.

Први проблем који се појавио је легитимација организације да пред корисницима иступа у своје име, а за рачун титулара права. Комисиони посао је ваљан ако комисионар има оно искључиво право које жели да уступи кориснику. То значи да се организација (комисионар) мора да легитимира пред корисником путем списка титулара права (комитената), списка предмета заштите (тзв. репертоара) и списка конкретних имовинских овлашћења која је од њих прибавила. То има неколико последица. Прва последица је да одлука корисника да ли ће закључити уговор са организацијом зависи од тога да ли се на тим списковима налази оно што кориснику треба; друга је да постоји могућност да нека друга организација нуди кориснику репертоар неких других титулара права под условима који су повољнији. У Босни и Херцеговини је, како је већ речено, ступањем на снагу Закона из 2002. године уведен поступак издавања дозволе за рад организацијама. Организације, као, нпр., „Sine qua non” д.о.о., такву дозволу за рад користиле су као легитимацију пред корисницима, представљајући се као једини комисионар свих титулара права из специјализације која је дозволом дефинисана. Из начина њиховог пословања није било видљиво да оне на колективан начин остварују права само ограниченог броја титулара, те да корисници, упркос закљученом уговору са том организацијом и плаћању надокнаде утврђене тарифом, велики број предмета заштите из њене специјализације и даље користе незаконито. Пракса да се чланством у удружењу титулара права (нпр., музичких аутора) у организацији аутоматски и групно уступају њихова имовинска овлашћења и закључује уговор о комисиону је мањкава са становишта прописа облигационог права, те никаква државна дозвола за рад организације не може да конвалидује ту ману. У том смислу, примјетна је појава да су организације корисницима „уступале“ и она права која немају, тако да су корисници који су организацији плаћали

надокнаду за коришћење предмета заштите из њене специјализације били у заблуди о обиму репертоара за који су прибавили права. Овај проблем непотпуне легитимације организације свакако је негативно утицао на спремност корисника да закључују уговоре са њом.

Други проблем се односи на статусни облик организације, а повезан је са питањем да ли је организација профитни или непрофитни субјекат. Из списка организација које су добиле дозволу Института евидентно је да су „Sine qua non” и „Елта-кабел” привредна друштва са ограниченом одговорношћу, а „Узус” и „Квантум” удружења. У условима кад Закон из 2002. године није прописао да организација мора да буде непрофитни субјекат, јасно је да није могло да буде никаквих ограничења за слободу избора статусног облика који ће организација имати. Ипак, не може да се превиди чињеница да организациона структура и начин управљања привредним друштвом са ограниченом одговорношћу мање погодују непрофитности организације него што је случај са удружењем. Ово питање је важно зато што се тиче најдубљег смисла колективног остваривања права, а то је да титулари права својом вољом повјере организацији да за њихов рачун остварује права, односно убире надокнаду за коришћење предмета заштите. У том смислу, непрофитни карактер организације је њено „природно” својство о чијем очувању се старају титулари права који су организацију створили ради својих економских интереса, а не због ње саме. Кад организација има карактер привредног друштва са ограниченом одговорношћу, јасно је да титулари права нису њени оснивачи, нити да управљају њоме, јер тај облик организације правног лица нема органе у којима би они били представљени.

На то се надовезују проблеми демократичности, транспарентности и ефикасности рада организације. Наиме, постоји ризик да се организација отуђи од својих комитената и почне да даје примат интересима својих оснивача (уколико то нису комитенти) или запослених. Да би се то спријечило, неопходно је да постоје механизми којима комитенти (титулари права) остварују демократску контролу рада организације путем одговарајућих органа управљања на којима се доносе планови рада и којима се полажу рачуни пословања. Све организације у Босни и Херцеговини у извјештајном периоду манифестовале су наглашен дефицит транспарентности и демократичности свог рада, чиме су довеле у сумњу своју основну мисију.

Пошто је потпуно јасно да организација мора из убрране надокнаде да покрива трошкове свог рада, питање односа између средстава која су на име накнаде расподијељена титуларима права, с једне, и трошкова рада организације, с друге стране, један је од индикатора ефикасности њеног рада, односно оправдања њеног постојања. Иако све организације у Босни и Херцеговини у извјештајном периоду исказују висок степен економске неефикасности (поједине чак троше сав или готово сав новац на покриће трошкова свог рада), евидентно је да то питање титулари права ни у једној нису покренули путем управљачких механизма организације, већ је то спорадично чињено путем медија. То само потврђује констатацију да су организације у Босни и Херцеговини отуђене од титулара права ради којих би требало да постоје и да слиједе неке партикуларне интересе својих оснивача, руководилаца или запослених.

Коначно, недемократичност и нетранспарентност пословања организације представљају основ за сумњу у правичност као логичан принцип расподеле убрране надокнаде титуларима права. Упадљиво одсуство података о томе који се критеријуми примјењују приликом одређивања износа који се расподијељује појединим титуларима права, као и конкретних износа који су расподијељени наводи на закључак да се ти подаци чувају као тајна која би, у случају њеног откривања, могла да компромитује организацију и баци неповољно свјетло на њен рад.

Приликом доношења опште оцјене о раду организација у Босни и Херцеговини у извјештајном периоду, као и о активностима Института на контроли њиховог рада, мора да се има у виду слједеће:

- сви подаци о пословању организација прибављени су од њих самих, а не независним и стручним истраживањем. То значи да се овај извјештај ограничава на анализу непровјерених података које су организације упутиле Институту на његов захтјев, те да се на основу тога доносе поједини закључци;
- надлежност Института да контролише рад организација је била врло ограничена и сводила се на то да додјељује дозволу за рад уколико су испуњени услови из Правилника, те да одузме ту дозволу ако поменути услови престану бити испуњени. Будући да се ради о техничким, односно кадровским условима, стварна контрола је била ван надлежности Института.

III. Закључак

Систем колективног остваривања права у Босни и Херцеговини у извјештајном периоду тако рећи није постојао, што може да се закључи не само на основу слабих економских ефеката пословања организација него и по начину њиховог рада. Модел организације није постављен логично – од титулара права ка управи организације, већ обрнуто: неколико физичких или правних субјеката оснује организацију која накнадно прибавља легитимитет од оних због којих постоји. У условима када не постоје транспарентност и демократичност пословања, има мјеста за сумњу у праве циљеве постојања организација.

Све организације у Босни и Херцеговини у извјештајном периоду пословале су у простору правне празнине, без посебних правила дефинисаних законом. Због тог разлога се њихово пословање, које је, иначе, у највећем дијелу неспојиво са поменутиим принципима модерног система колективног остваривања права, не може једнозначно да окарактерише као противзаконито. Овом констатацијом организације се не амнестирају од одговорности за евентуалне пропусте у вези са поштивањем прописа који регулишу статус правних лица, рачуноводство, књиговодство, пореске обавезе и уговорне обавезе.

Ступањем на снагу Закона о колективном остваривању ауторског и сродних права у Босни и Херцеговини коначно се затвара поменута правна празнина и ствара чврст и модеран оквир за спровођење система колективног остваривања права према својој оригиналној мисији: служби економским интересима титулара права, који постају главни агенс система, уз вођење рачуна о легитимним интересима корисника.

IV. Ефекти примјене Закона о колективном остваривању ауторског и сродних права („Службени гласник БиХ“ број 63/10)

Чланом 44 Закона о колективном остваривању ауторског и сродних права („Службени гласник БиХ“ број 63/10) предвиђено је да организације аутора и других носилаца ауторских права, те друга правна лица специјализована за остваривање ауторског права која су обављала послове колективног остваривања ауторског права прије ступања на снагу овог закона настављају да раде и послје ступања на снагу овог закона.

Даље, према ставу (2) наведеног члана Закона, све постојеће колективне организације дужне су свој статусни облик и своје пословање да ускладе са одредбама новог закона и поднесу захтјев за издавање нове дозволе за обављање послова колективног остваривања ауторског и сродних права уз доказе о испуњењу услова према „новом“

закону у року од двије године од ступања на снагу овог закона (односно до 11.8.2012. године).

С циљем успостављања и ефикасног дјеловања система остваривања ауторског и сродних права, укључујући и колективно остваривање, Институт за интелектуалну својину Босне и Херцеговине је у законским роковима припремио све спроведбене прописе, и то:

- Правилник о медијацији ради закључења колективног уговора о кабловској ретрансмисији радиодифузно емитованих дјела („Службени гласник БиХ” број 11/11),
- Правилник о начину и форми испуњавања услова за давање дозволе правним лицима за обављање послова колективно остваривања ауторског и сродних права („Службени гласник БиХ” број 44/11),
- Одлуку о износима надокнада за репродуковање за приватну и другу сопствену употребу ауторских дјела и предмета сродних права („Службени гласник БиХ” број 77/11).

Да би се анимирала најшира јавност, а посебно аутори и корисници, Институт је предузео бројне активности и организовао низ семинара и радионица, међу којима:

1. У сарадњи са WIPO-ом – Свјетском организацијом за интелектуалну својину, Женева, организован је национални семинар о теми: Колективно остваривање ауторског и сродних права у Сарајеву 28.10.2010. године;
2. У сарадњи са IPR пројектом заштите интелектуалне својине у Босни и Херцеговини USAID-а одржани су семинари у Сарајеву, Бањој Луци и Брчком о правном оквиру за колективно остваривање ауторског и сродних права у Босни и Херцеговини, у периоду мај - јуни 2011. године.

Семинарима су присуствовали представници постојећих организација које дјелују у Босни и Херцеговини, бројни аутори, представници репрезентативних удружења корисника (електронски медији, РТВ, угоститељи и други).

Руководство Института је организовало бројне састанке са ауторима, удружењима аутора и представницима репрезентативних удружења корисника.

Колективно остваривање ауторског и сродних права била је и тема више састанака Савјета за ауторско и сродна права, савјетодавно-координационог органа Института, на којем је, између осталог, организована и тематска сједница о законском оквиру и дјеловању Регулаторне агенције за комуникације (ПАК), те о односима са колективном организацијом у функцији обезбјеђења доказа о заштити ауторских права од корисника.

С циљем доступности јавности свих информација у вези са системом ауторског и сродних права према новим законима из 2010. године, у сарадњи и уз техничку помоћ ЕУ и IPR пројекта USAID-а, Институт је припремио и штампао популарне публикације под називом:

- Оснивање удружења за заштиту ауторских права (службена публикација WIPO-а, проф. др Ulrich Uchtenhagen, преведена на три службена језика у БиХ),
- брошура „Ауторско и сродна права у Босни и Херцеговини” у којој су обрађена оба закона, о ауторском и сродним правима и о колективном остваривању ауторског и сродних права (приредила: директорица Института за интелектуалну својину БиХ) и
- афиша – заштита ауторског права.

И поред успостављеног правног оквира и низа промотивних активности, до закључења овог извјештаја ниједно удружење нити постојећа организација нису доставили захтјев Институту за издавање дозволе за колективно остваривање ауторског и сродних права у складу са одредбама Закона.

Иако је примјена Закона о колективном остваривању ауторског и сродних права на почетку, већ сада су видљиви одређени позитивни ефекти његове примјене:

- анимирани су аутори и други носиоци права с циљем организовања колективних организација;
- репрезентативна удружења корисника су активније укључена у успостављање новог система, а нарочито при преговарању ради утврђивања тарифе;
- Институт је добио проширена овлашћења за вршење надзора над радом колективних организација, укључујући и право да у свако вријеме захтијева од колективне организације извјештај о вођењу послова, као и увид у пословне књиге и другу пословну документацију.

Пуни ефекти примјене Закона о колективном остваривању ауторског и сродних права ће бити видљиви тек након издавања дозволе и стављања у функцију организација за колективно остваривање у складу са системом који је утврђен новим законом.

V. Предлог закључка

Институт за интелектуалну својину Босне и Херцеговине предлаже да се донесе следећи

З а к љ у ч а к

1. Усваја се Извјештај о функционисању система колективног остваривања ауторског и сродних права у Босни и Херцеговини у периоду од 2005. до 2010. године.
2. Доношењем Закона о колективном остваривању ауторског и сродних права („Службени гласник БиХ” број 63/10) и спроведбеним прописима успостављен је задовољавајући правни оквир за колективно остваривање и у овом тренутку нема потребе за његовим измјенама и допунама.
3. Позивају се аутори и носиоци ауторског и сродних права да интензивирају своје активности с циљем испуњавања услова за издавање дозволе за колективно остваривање њихових права.
4. Неопходно је ангажовати релевантне институције у Босни и Херцеговини да утврде истинито и потпуно финансијско пословање постојећих колективних организација.

VI. Прилог: Пословање постојећих колективних организација

**Пословање „Sine qua non” д.о.о.
Агенција за представљање и заштиту ауторских права Сарајево
за период 2005 – 2010. године**

I. Правни основ

Институт за стандарде, мјеритељство и интелектуалну својину Босне и Херцеговине (*правни претходник Института за интелектуалну својину БиХ*) Рјешењем број ИП-5694/02-01СЖ од 4.6.2002. године издао је „Sine qua non”, Друштву за пружање интелектуалних услуга – Агенцији за представљање и заштиту ауторских права д.о.о. Сарајево, одобрење за обављање дјелатности остваривања права аутора на основу пуномоћи аутора, пуномоћи организација ауторâ или других носилаца ауторских права, права умјетника извођачâ на основу пуномоћи умјетника извођачâ, организација умјетника извођачâ или другог носиоца права умјетника извођача (у даљњем тексту: предузеће „Sine qua non”).

Предузеће „Sine qua non” је уписано у регистар код Кантоналног суда у Сарајеву Рјешењем број УФ/И 3234/97 6.11.1997. године.

Оснивач и власник предузећа „Sine qua non” је Амела Хадровић-Хасанефендић, а директор Мирза Хајрић.

II. Статут и организациона питања

Према Статуту, органи предузећа „Sine qua non” су: **Управни одбор, Савјетодавни орган, Правна група и Консултантски орган.**

Управни одбор је колегијални управљачки орган предузећа „Sine qua non” а чланове Управног одбора бира оснивач између еминентних стручњака у БиХ. Предсједник Управног одбора је оснивач предузећа „Sine qua non”.

Према Статуту, циљеви предузећа „Sine qua non” су представљање и заштита ауторских права у земљи и иностранству.

У извјештају достављеном по позиву Института наводи се да се крајем 2010. године у бази аутора и дјела налази 6.910 пријављених дјела од 473 аутора, те да је предузеће „Sine qua non” склопило 50 реципрочних уговора са иностраним организацијама који покривају више од 150 земаља.

III. Стицање и располагање имовином

Имовину предузећа „Sine qua non” чине непокретне и покретне ствари, имовинска права и новчана средства намијењена дјеловању предузећа. За своје дјеловање предузеће обезбјеђује средства пружањем услуга консалтинга, остваривања, представљања и заштите ауторских и сродних права и других извора у складу са законом. За своје обавезе предузеће одговара цјелокупном својом имовином.

IV. Удружење „Sine qua non” и његова веза са предузећем „Sine qua non”

Под истим називом, „Sine qua non”, основано је и Удружење за колективно остваривање и заштиту ауторских и сродних права, на основу Одлуке о оснивању која је донесена на Оснивачкој скупштини одржаној 16.2.2005. године у Сарајеву. Оснивачи Удружења су три правна лица:

- 1) Предузеће „Sine qua non” д.о.о. Сарајево,
- 2) АМУС - Асоцијација композитора-музичких стваралаца Сарајево и
- 3) Удружење глумаца Сарајево.

Удружење „Sine qua non” је уписано у Регистар удружења у Министарству правде БиХ 17.7.2006. године. Према рјешењу, циљеви Удружења „Sine qua non” су: колективно остваривање и заштита ауторског и сродних права у земљи и иностранству, унапређење колективног остваривања ауторског и сродних права у БиХ у складу са законима БиХ и међународним документима и стандардима, сарадња са другим удружењима и организацијама за колективно остваривање ауторског и сродних права, подстицање и развијање стручних и колегијалних односа међу члановима Удружења, пружање стручне помоћи члановима Удружења у остваривању њихових права, активности у складу са законима БиХ који су у директној вези са остваривањем циљева.

Напомена: Удружење „Sine qua non” Сарајево, уписано у Регистар удружења у Министарству правде БиХ, нема дозволу Института за интелектуалну својину БиХ за послове колективног остваривања права.

V. Извјештај о пословању за период 2005 – 2010. године

У поступку надзора над радом организација за колективно остваривање права Институт за интелектуалну својину Босне и Херцеговине упутио је позив предузећу „Sine qua non” да достави извјештај о вођењу послова за период 2005 – 2010. године, те наложио да се доставе:

- информација о праву/има које остварује;
- копије пуномоћи аутора и удружења аутора који су овластили предузеће за остваривање њихових права;
- копије уговора са корисницима према годинама;
- укупно остварени приходи од корисника из БиХ према годинама;
- укупно остварени приходи из иностранства на основу уговора о реципрочном представљању;

- износи расподијељених средстава ауторима и носиоцима права према годинама;
- износи расподијељених средстава ауторима из иностранства путем иностраних колективних организација;
- износи средстава за покривање трошкова рада предузећа према годинама;
- план пословања предузећа према годинама;
- одлуке надлежног органа предузећа о усвајању плана пословања према годинама;
- финансијски извјештај који је усвојио надлежни орган предузећа према годинама;
- ревизорски извјештај заједно са мишљењем овлашћеног ревизора о правилности пословања предузећа и њихове усклађености са законом, актима предузећа и уговорима закљученим са трећим лицима према годинама;
- копије судских и управних одлука у којима је предузеће било једна од странака.

Извјештај о пословању предузећа „Sine qua non” за примљен је 24.2.2011. године. Уз извјештај је достављена документација: копије пуномоћи аутора и удружења аутора који су овластили предузеће „Sine qua non” да остварују њихова права; копије уговора са корисницима према годинама; план пословања према годинама; одлуке органа предузећа „Sine qua non” о усвајању плана пословања према годинама; финансијски извјештај који је усвојио орган предузећа према годинама; одлуке органа предузећа „Sine qua non” о усвајању финансијског извјештаја према годинама; ревизорски извјештај заједно са мишљењем овлашћеног ревизора о правилности пословања предузећа „Sine qua non” и њиховој усклађености са законом, актима предузећа и уговорима закљученим са трећим лицима; копије судских и управних одлука у којима је предузеће „Sine qua non” било једна од странака.

Институт је 24.10.2011. године упутио предузећу „Sine qua non” позив да допуни извјештај о пословању у којем је наложио да достави податке о потраживањима (према годинама и укупно) и информацију о томе коме је дозначена разлика средстава између оствареног прихода, трошкова пословања и распоређених средстава.

Предузеће „Sine qua non” је 28.10.2011. године доставило Институту допуну извјештаја у којем наводи да је разлика средстава у износу од **597.977,70 KM** остала на трансакционом рачуну предузећа и да припада страним ауторима чија су дјела коришћена на територији Босне и Херцеговине. У допису се наводи да разлика средстава **није никоме исплаћена**, те да те податке не могу да доставе.

С циљем израде цјеловите анализе пословања предузећа „Sine qua non”, Институт је упутио позив корисницима да доставе податке о износима уплаћених надокнада за коришћење ауторских дјела и предмета сродних права у периоду 2005-2010. године.

Захтијеване податке доставило је 28 корисника (радио и ТВ-станица). Према достављеним подацима, предузећу „Sine qua non” је уплаћено у извјештајном периоду **857.282,60 KM**. Имајући у виду да нису достављени комплетни подаци од корисника, није било могуће извршити упоређивање са подацима које је доставило предузеће, те је извјештај припремљен само на бази података добијених од предузећа „Sine qua non”.

VI. Финансијско пословање

Према наводима у извјештају о пословању, укупни приход и расходи предузећа „Sine qua non” у периоду од 2005. до 2010. године су како слиједи:

- укупно остварени приход из БиХ је **7.829.275,89 КМ**, трошкови пословања су износили **1.585.161,95 КМ**, а носиоцима права је распоређено укупно **5.793.334,64 КМ**,

- укупно остварени приход из иностранства, на основу уговора о реципрочном представљању, износи **147.198,43 КМ**,

- ауторима из иностранства расподијељено је **1.948.663,57 КМ** путем иностраних колективних организација без података према годинама.

Табела 1. Приказ финансијског пословања предузећа „Sine qua non”

НАЗИВ КОЛЕКТИВНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ	ГОДИНА	УКУПНА ПОТРАЖИВАЊА	ОСТВАРЕНИ ПРИХОД	ТРОШКОВИ ПОСЛОВАЊА	%	РАСПОРЕЂЕНА СРЕДСТВА	%	РАЗЛИКА (ОСТВАРЕНОГ ПРИХОДА НАД РАСХОДИМА)
„Sine qua non” д.о.о. Сарајево	2005.	145.065,20	338.803,35	68.017,69	20%	297.675,79	88%	-26,89
	2006.	111.944,20	684.879,18	136.311,69	20%	292.531,25	43%	256.036,24
	2007.	111.947,00	1.309.998,99	262.737,59	20%	626.583,75	48%	420.677,65
	2008.	109.879,40	2.030.585,94	407.303,76	20%	1.163.685,15	57%	459.597,03
	2009.	336.595,50	1.487.922,25	312.895,21	21%	1.560.821,04	105%	-385.794,00
	2010.	381.187,17	1.977.086,18	397.896,01	19%	1.852.037,66	94%	-254.883,49
	Укупно	1.196.618,47	7.829.275,89	1.585.161,95	20%	5.793.334,64	74%	450.779,30

Остварени приход према судским одлукама

Према достављеној документацији, за извјештајни период предузеће „Sine qua non” исказало је потраживања по основу правоснажних судских пресуда у износу од **625.526,85 КМ**, судских нагодби у износу од **2.718.898,25 КМ**, те неправоснажних пресуда у износу од **160.924,03 КМ**, што износи укупно **3.505.349.13 КМ**.

Табела 2. Преглед остварених прихода према судским одлукама

НАЗИВ КОЛЕКТИВНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ	ГОДИНА	ПРАВОСНАЖНЕ СУДСКЕ ПРЕСУДЕ	СУДСКЕ НАГОДБЕ	НЕПРАВОСНАЖНЕ СУДСКЕ ПРЕСУДЕ
„Sine qua non” д.о.о. Сарајево	2005.	23.175,00	939.618,32	0,00
	2006.	35.168,37	0,00	0,00
	2007.	89.674,48	6.149,93	13.500,00
	2008.	253.894,29	163.688,25	0,00
	2009.	130.979,27	1.548.813,58	43.026,08
	2010.	92.635,44	60.628,17	104.397,95
	Укупно	625.526,85	2.718.898,25	160.924,03

Обрачун и расподјела надокнада (тарифа)

Обрачун и расподјелу надокнада домаћим и страним ауторима предузеће „Sine qua non” врши на основу Правилника о надокнадама за јавно извођење и саопштавање јавности музичких дјела, те надокнадама за коришћење музичких извођених материјала са тарифом минималних надокнада који је донио Управни одбор Асоцијације композитора и музичких стваралаца (АМУС) 2.7.2002. године.

VII. Надокнада за коришћење ауторских дјела од корисника у БиХ

Поједини корисници (Радио-Калман, Радио-Уно, РТВ-Тешањ, РТВ-Q) наводе бројне приговоре на начин пословања предузећа „Sine qua non” и његов однос према корисницима услуга. Тако се наводи да је предузеће „Sine qua non” имало веома некоректан однос према већини електронских медија, да је пријетило корисницима да, уколико не потпишу уговор, неће добити дугорочну дозволу за рад од РАК-а, да није прихватило ниједан предлог ПЕМ-а (Репрезентативно удружење електронских медија) уз пријетњу/образложење/ да своје уговоре може да реализује судским путем. Такође, наводе да, и поред бројних тражења, предузеће „Sine qua non” никада није доставило списак аутора које представља, колико је новца прикупило, према ком принципу врши расподјелу, којим ауторима је исплатило тантијеме и у којем износу.

Становиште свих корисника (електронских медија) је да морају да плаћају коришћење ауторских дјела, али да сматрају да тарифе морају да се утврде преговорима између колективне организације и репрезентативног удружења корисника и према прописима нових закона којима је регулисано подручје ауторског и сродних права у Босни и Херцеговини.

З а к љ у ч а к

Анализом података добијених од предузећа „Sine qua non” констатовано је слjedeће:

1. Правно лице које је од Института овлашћено за послове обављања ауторских и сродних права је **предузеће „Sine qua non” д.о.о. Сарајево**. Удружење „Sine qua non”, које је основано 2006. године, није се никада обратило Институту захтјевом за добијање дозволе за колективно остваривање ауторских и сродних права.
2. Према приложеној документацији, **цјелокупно пословање у области колективног остваривања ауторског и сродних права вршило је предузеће „Sine qua non” д.о.о.** као профитни субјекат који се бави и другим дјелатностима. С обзиром на то да се у извјештају позива на неке одлуке Удружења и да је предузеће „Sine qua non” један од три оснивача Удружења „Sine qua non” (АМУС, Удружење глумаца Сарајево и предузеће „Sine qua non” д.о.о.), из документације није јасно који је субјекат, односно орган доносио одлуке у вези са колективним остваривањем ауторских и сродних права. Примјера ради, одлуке о усвајању плана пословања од 2005. до 2010. године доносила је Скупштина предузећа „Sine qua non” д.о.о. иако, према Статуту предузећа, тај орган не постоји.
3. У извјештају је исказан **остварени приход из БиХ у укупном износу од 7.829.275,89 КМ** и иностранства у укупном износу од **147.198,43 КМ**, односно остварени приход у износу од укупно **7.976.474,32 КМ**, с једне стране, а, с друге стране, исказани су **трошкови пословања у износу од 1.585.161,95 КМ** (односно 20% у односу на остварени приход).

Распоређена средства носиоцима права у БиХ и иностранству су у укупном износу од **7.741.998,21 КМ** (у БиХ је расподијељено 5.793.334,64 КМ, а у иностранство је расподијељено 1.948.663,57 КМ). Из наведеног произилази да је **укупно расподијељено 97% средстава** у односу на укупан приход. Није јасно на који начин су покривени трошкови пословања и распоређена средства на носиоце права, јер се јавља разлика између остварених прихода и расхода у износу од **1.350.685,84 КМ** (трошкови пословања и расподјела средстава на носиоце права су већи од остварених прихода за исказани период). Из допуне извјештаја од 28.10.2011. године је видљиво да није доказана разлика средстава између остварених прихода и расхода, нити су достављени подаци о лицима којима је дозначена разлика наведених средстава.

4. Уочен је несразмјер између средстава наплаћених судским путем по основу правоснажних судских пресуда и судских нагодби, те укупно остварених прихода према годинама (као примјер наводимо да је у 2009. години по основу судских пресуда и нагодби приказан приход од **1.679.792,85 КМ**, а укупан остварени приход за 2009. године је износио **1.487.922,25 КМ**).
5. Имајући у виду да је смисао колективног остваривања ауторског и сродних права убирање средстава за рачун носилаца права и да, према међународној пракси, трошкови организације не би смјели да прелазе 20-30% оствареног прихода, предузеће „Sine qua non” се, према сопственим подацима, креће у тим границама. Међутим, предузеће „Sine qua non” је привредни субјекат који се бави различитим дјелатностима, те из приложеног биланса стања и успјеха није могуће раздвојити и провјерити податке наведене у извјештају који се односе на приходе и расходе по основу колективног остваривања ауторског и сродних права од његових прихода који су остварени по другим основима. Други документи који би послужили за провјеру тачности података о убраним и распоређеним средствима за коришћење ауторских дјела нису достављени.
6. Приликом доношења опште оцјене о пословању предузећа „Sine qua non” д.о.о. Сарајево треба имати у виду да се извјештајни период односи на вријеме важења Закона о ауторском и сродним правима из 2002. године (стари закон), којим је материја колективног остваривања ауторских и сродних права била регулисана само у рудиментарном виду. Будући да се од 2010. године примјењује Закон о колективном остваривању ауторског и сродних права, који наглашено прецизно регулише ову материју у складу са стандардима у упоредном праву, неопходно је констатовати да досадашњи начин пословања „Sine qua non” д.о.о. није могуће наставити, јер не задовољава стандарде у погледу транспарентности и демократичности рада организације за колективно остваривање, начина расподјеле прихода и ефикасности остваривања законски регулисаног циља.

[Крај документа]

ПОСЛОВАЊЕ УГ „Узус“ САРАЈЕВО
Удружење независних музичких аутора, извођача, аранжера и јавних личности
за период 2005 – 2010. године

I. Правни основ

Институт за стандарде, мјеритељство и интелектуалну својину Босне и Херцеговине (*правни претходник Института за интелектуалну својину БиХ*) Рјешењем број ИП-5472/03-01СЖ од 30.7.2003. године издао је „Узусу“ Сарајево - Удружењу независних музичких аутора, извођача, аранжера и јавних личности одобрење за обављање дјелатности остваривања права умјетника извођача, организација умјетника извођача или другог носиоца права умјетника извођача на основу пуномоћи носилаца права (у даљњем тексту: Удружење „Узус“).

Удружење „Узус“ је уписано у Регистар удружења у Министарству правде БиХ 4.6.2003. године. Према Статуту, циљеви, односно дјелатност Удружења су:

- *заштита ауторских дјела независних музичких аутора, извођача, аранжера и јавних личности чланова Удружења,*
- *међусобна сарадња и размјена искустава чланова из оквира области којима се баве,*
- *праћење рада на терену, пружање правних савјета који се односе на реализацију права у складу са важећим законима који регулишу поједине облике стваралаштва,*
- *едукација млађег чланства,*
- *пружање подршке при организовању концерата, те других јавних наступа, сарадња са другим сличним удружењима, као и институцијама у земљи и иностранству, друге дјелатности у складу са Статутом и актима Удружења.*

Овлашћена лица Удружења „Узус“ су: Денис Муртић, предсједник Скупштине, и Омар Мехмедбашић, предсједник Управног одбора.

II. Статут и организациона питања

Према Статуту, органи Удружења су: Скупштина Удружења и Управни одбор.

Скупштина је највиши орган Удружења и њу сачињавају сви чланови. Скупштина се састаје према потреби, а најмање два пута годишње. Скупштина Удружења: доноси Статут, даје сагласност на правне радње предузете у поступку оснивања Удружења, усваја финансијски план, односно финансијски извјештај за сваку годину, усваја план и програм рада, те завршни рачун Удружења, усваја извјештај о раду Удружења, као и друге извјештаје које припреми Управни одбор, одлучује о удруживању у савезе, припајању, раздвајању, трансформацији, распуштању и престанку рада и другим статусним промјенама Удружења, бира и опозива чланове Управног и Надзорног одбора и предсједника Скупштине и одлучује о свим другим питањима која нису у надлежности другог органа.

Управни одбор дјелује колективно као извршни орган са задатком да координира и организује извршење договореног програма рада и одлука Скупштине. Управни одбор чини седам чланова који се бирају из редова чланова Скупштине.

III. Стицање и располагање имовином Удружења

Имовину Удружења чине: чланарине, добровољни прилози и поклони физичких и правних лица, средства додијељена из буџета, те други приходи стечени у складу са законом. Средства остварена на један од наведених начина Удружење распоређује и троши на основу усвојеног финансијског плана. Коначна расподјела врши се на основу завршног рачуна. Управни одбор врши надзор над намјенским трошењем и располагањем средствима Удружења.

Финансијски извјештај и извјештај о раду Удружења припрема Управни одбор и подноси их Скупштини на усвајање. Ови извјештаји се подносе полугодишње и годишње. Скупштина доноси финансијски извјештај и извјештај о раду.

IV. Извјештај о пословању за период 2005 – 2010. године

У поступку надзора над радом организација за колективно остваривање права Институт за интелектуалну својину Босне и Херцеговине упутио је позив за достављање извјештаја о вођењу послова за период 2005 – 2010. године, те наложио да се доставе:

- назнака права које остварује;
- копије пуномоћи аутора и удружења аутора који су овластили Удружење за остваривање њихових права;
- копије уговора са корисницима према годинама;
- укупно остварени приходи од корисника из БиХ према годинама;
- укупно остварени приходи из иностранства на основу уговора о реципрочном представљању;
- износи расподијељених средстава ауторима и носиоцима права према годинама;
- износи расподијељених средстава ауторима из иностранства путем иностраних колективних организација;
- износи средстава за покривање трошкова рада Удружења према годинама;
- план пословања Удружења према годинама;
- одлуке надлежног органа Удружења о усвајању плана пословања према годинама;
- финансијски извјештај који је усвојио надлежни орган Удружења према годинама;
- ревизорски извјештај заједно са мишљењем овлашћеног ревизора о правилности пословања Удружења и њихове усклађености са законом, актима Удружења и уговорима закљученим са трећим лицима према годинама;
- копије судских и управних одлука у којима је Удружење било једна од странака.

Ради добијања cjеловите информације о средствима која су уплаћивана колективним организацијама, Институт је од дијела корисника (28 корисника) добио податке о износима уплаћених накнада за коришћење ауторских и сродних права од којих је 20 корисника навело да су у извјештајном периоду платили Удружењу „Узус“ износ од укупно **252.900,43 КМ**.

Извјештај о пословању са пратећом документацијом запримљен је 12.2.2011. године.

Уз извјештај достављене су копије уговора са корисницима (119 радио и ТВ-станица) и 226 пуномоћи извођача.

Имајући у виду да нису достављени комплетни подаци од корисника, није било могуће извршити упоређивање са подацима које је доставило Удружење Узус", те је извјештај припремљен само на бази података добијених од овог удружења.

V. Финансијско пословање

Према наводима у извјештају, укупна потраживања Удружења „Узус“ у периоду од 2005. до 2010. године износила су **3.164.209,85 КМ** од чега је остварено укупно **794.686,00 КМ**, односно **25%**. Укупни трошкови пословања Удружења „Узус“ износе **586.861,00 КМ**, односно **74%** у односу на остварени приход у извјештајном периоду. Расподијељена средства су исказана у износу од **96.100,00 КМ**, односно **12%** у односу на укупан приход.

Табела 1. Приказ финансијског пословања УГ „Узус“

НАЗИВ КОЛЕКТИВНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ	ГОДИНА	УКУПНА ПОТРАЖИВАЊА	ОСТВАРЕНИ ПРИХОД	ТРОШКОВИ ПОСЛОВАЊА	%	РАСПОРЕЂЕНА СРЕДСТВА	%	РАЗЛИКА (ОСТВАРЕН ОГ ПРИХОДА НАД РАСХОДИМ А)
УГ „Узус“ Сарајево	2005.	95.269,49	78.270,00	75.896,00	97%			2.374,00
	2006.	220.229,00	95.773,00	85.567,00	89%	8.350,00	9%	1.856
	2007.	441.837,00	125.379,00	97.653,00	78%	9.000,00	7%	18.726
	2008.	643.190,00	165.479,00	102.246,00	62%	16.900,00	10%	46.333
	2009.	802.040,65	170.898,00	105.726,00	62%	17.400,00	10%	47.772
	2010.	961.643,71	158.887,00	119.773,00	75%	44.450,00	28%	-5.336
	Укупно	3.164.209,85	794.686,00	586.861,00	74%	96.100,00	12%	111.725,00

Институт је 14.10.2011. године упутио Удружењу „Узус“ позив да допуни извјештај у којем је наложио да достави информацију о томе коме је дозначена разлика средстава између оствареног прихода, трошкова пословања и распоређених средстава у износу од **111.725,00 КМ**.

Удружење „Узус“ је 24.10.2011. године доставило Институту тражене податке у којима се наводи да се разлика средстава у износу од **111.725,00 КМ** односи на дио средстава у износу од **55.787,32 КМ** која су остала на рачуну „Узуса“ (извод број 236 од ИСП банке на 31.12.2010), а други дио средстава у износу од **55.000,00 КМ** је повучен са рачуна и стављен на благајну, а затим поново враћен на рачун у јулу 2011. године, а средства у износу од **938,00 КМ** искоришћена су за исплату топлог оброка радницима у јануару 2011. године.

У извјештајном периоду Удружење „Узус“ је, ради наплате својих потраживања, поднијело тужбу против РТВ „БН“ д.о.о. Бијељина ради исплате дуга у износу од **28.271,34 КМ**. Судски поступак је у току. Удружење „Узус“ је склопило уговор о вансудској нагодби са

Алтернативном телевизијом Бања Лука ради исплате дуга у износу од 25.648,22 КМ (50% у новцу и 50% компензацијом).

У извјештају се наводи да Удружење „Узус“ није вршило расподјелу средстава ауторима из иностранства уз образложење да је потписало билатералне споразуме о сарадњи са иностраним колективним организацијама (ХУЗИП Хрватска, ИПФ Словенија, СТОАРТ Пољска итд.), а све по препоруци SCARP-а (крвне асоцијације удружења која се баве колективном заштитом права умјетника извођача), који су типског карактера и у којима је регулисано питање расподјеле средстава ауторима из иностранства. Споразумом је директно регулисано питање расподјеле средстава ауторима из иностранства на начин да надокнада наплаћена и дистрибуисана по основу Споразума о сарадњи остаје у земљи у којој је наплаћена.

Уз извјештај су достављене и сљедеће одлуке:

- Одлука о усвајању прегледа укупно остварених прихода од корисника из БиХ за период 2005-2010. године;
- Одлука о усвајању прегледа укупно остварених прихода од корисника из иностранства за период од 2005. до 2010. године;
- Одлука о усвајању прегледа укупно расподијељених средстава ауторима из иностранства путем иностраних колективних организација;
- Одлука о усвајању прегледа укупно расподијељених средстава ауторима из БиХ за период од 2005. до 2010. године;
- Одлука о усвајању прегледа укупних средстава за покривање трошкова рада Удружења са процентом у односу на укупан приход за период од 2005. до 2010. године;
- Одлука о усвајању прегледа Плана пословања Удружења за период 2005-2010. године;
- Одлука о усвајању прегледа судских и управних одлука у којима је Удружење било једна од странака.

Напомена: Све наведене одлуке су донесене на сједници Скупштине Удружења која је одржана 12.2.2011. године у Сарајеву.

З а к љ у ч а к

Анализом података добијених од Удружења „Узус“ констатовано је сљедеће:

1. У документима које је Удружење „Узус“ доставило примјетна је недоследност у погледу означавања носилаца права која „Узус“ остварује на колективан начин. Наиме, у појединим документима помињу се умјетници извођачи, а у другим документима се помињу аутори музичких дјела. Удружење је од Института добило дозволу за обављање дјелатности колективног остваривања права умјетника извођача, организација умјетника извођача или других носилаца права умјетника извођача. У списку лица која су овластила Удружење „Узус“ за колективно остваривање ауторских права наведени су умјетници извођачи. С друге стране, у Рјешењу Министарства правде Босне и Херцеговине о уписивању у Регистар удружења наведено је да су циљеви, односно дјелатност Удружења заштита ауторских дјела независних музичких аутора (што се каже и у пуном називу Удружења). Такође, у документима о

финансијском пословању наводи се да су остварени приходи расподијељени ауторима, а не умјетницима извођачима. Будући да Институт нема увид у податке о конкретним трансакцијама расподјеле, није могуће утврдити да ли је ријеч само о терминолошкој непрецизности, или о пословању ван оквира дозволе Института.

2. Укупна потраживања Удружења у извјештајном периоду исказана су у износу од **3.164.209,85 KM**, а остварени приход је **794.686,00 KM**. Разлика између потраживања и прихода износи **2.369.523,85 KM**. Из приложене документације није видљиво због чега потраживања нису реализована у истом периоду.

Укупни трошкови пословања Удружења су **586.861,00 KM** (74% од остварених прихода), а носиоцима права расподијељено је свега **96.100,00 KM** (12%). Разлика средстава у износу од **111.725,00 KM** (14% у односу на укупно остварени приход) није поткријељена релевантном документацијом.

Имајући у виду да је смисао колективног остваривања ауторског и сродних права убирање средстава за рачун носилаца права и да, према међународној пракси, трошкови организације не би смјели да прелазе 20-30% оствареног прихода, а остатак треба расподијелити носиоцима права, Удружење „Узус“ својим пословањем крши тај принцип, исказујући велику несразмјеру између трошкова пословања и расподјеле носиоцима права. Према извјештају о раду за 2006. годину, расподјела прихода носиоцима права вршена је линеарно, у паушалном износу једнако за све извођаче, а не на бази стварног коришћења предмета заштите. Институту нису достављени подаци о начину расподјеле средстава носиоцима права у осталим годинама.

3. Према Статуту Удружења „Узус“, Скупштина Удружења је обавезна да се састаје најмање два пута годишње и има овлашћења да доноси финансијски план, финансијски извјештај и завршни рачун Удружења. Из приложене документација није видљиво да се Скупштина редовно састајала, нити да је редовно доносила одлуке из своје надлежности. Све одлуке које се односе на финансијско пословање Удружења за извјештајни период су донесене 12.2.2011. године, након позива Института за достављање извјештаја.
4. Приликом доношења опште оцјене о пословању Удружења „Узус“ треба имати у виду да се извјештајни период односи на вријеме важења Закона о ауторском и сродним правима из 2002. године (стари закон), којим је материја колективног остваривања ауторског и сродних права била регулисана само у рудиментарном виду. Будући да се од 2010. године примјењује Закон о колективном остваривању ауторског и сродних права, који наглашено прецизно регулише ову материју у складу са стандардима у упоредном праву, неопходно је констатовати да досадашњи начин пословања Удружења „Узус“ није могуће наставити, јер не задовољава стандарде у погледу транспарентности и демократичности рада организације, начина расподјеле прихода и ефикасности остваривања законски регулисаног циља.

[Крај документа]

**ПОСЛОВАЊЕ УГ „Квантум“ БИЈЕЉИНА
Удружење за заштиту дискографских издања
за период 2005 – 2010. године**

I. Правни основ

Институт за стандарде, мјеритељство и интелектуалну својину Босне и Херцеговине (*правни претходник Института за интелектуалну својину БиХ*) Рјешењем број ИП-5333/05-04ВЛ од 10.10.2005. године издао је УГ „Квантум“ - Удружењу за заштиту дискографских издања Бијељина, одобрење за обављање дјелатности остваривања права произвођача фонограма (у даљњем тексту: Удружење).

Удружење је уписано у Регистар удружења у Министарству правде БиХ 12.4.2005. године. Према Статуту, циљеви, односно дјелатност Удружења су:

- *заштита чланова од неовлашћеног умножавања материјала (фонограма и носача звука),*
- *заштита дискографских издања од неовлашћеног емитовања од јавних емитера, међусобна сарадња и размјена искустава чланова из оквира области којима се баве,*
- *повезивање чланова и размјена искустава са иностраним дискографским кућама,*
- *вршење утицаја на државне институције у погледу доношења правних аката који регулишу заштиту дискографских издања,*
- *заштита произвођача фонограма,*
- *убирање надокнада за коришћење фонограма од јавних емитера за потребе Удружења и друге дјелатности у складу са Статутом и актима Удружења.*

Овлашћена лица за Удружење су: Синиша Кајмаковић, предсједник Удружења, Суад Јукић, предсједник Управног одбора, и Марко Зелић, потпредсједник Управног одбора.

II. Статут и организациона питања

Према Статуту, Удружење је невладина непрофитна организација и дјелује на цијелој територији БиХ. Чланови Удружења су физичка и правна лица у БиХ која се баве издавањем дискографских издања, као и лица која су непосредно повезана са дискографским издаваштвом, а која прихватају циљеве и активности Удружења.

Органи Удружења су: Скупштина и Управни одбор.

Скупштина је највиши орган Удружења и њу сачињавају сви чланови. Скупштина је овлашћена да доноси Статут, усваја финансијски план, односно финансијски извјештај за сваку годину, да усваја план и програм рада, те завршни рачун Удружења, да усваја извјештај о раду Удружења, као и друге извјештаје које припреми Управни одбор, да одлучује о удруживању у савезе, припајању, раздвајању, трансформацији, распуштању и престанку рада и другим статусним промјенама Удружења, да бира и опозива чланове Управног и Надзорног

одбора и предсједника Скупштине и да одлучује о свим другим питањима која нису у надлежности другог органа.

Управни одбор дјелује колективно као извршни орган са задатком да координира и организује извршење договореног програма рада и одлука Скупштине.

III. Стицање и располагање имовином Удружења

Имовину Удружења чине: чланарине, добровољни прилози и поклони јавних институција, физичких и правних лица у готовини, услугама или имовини било које врсте, државне субвенције и уговори са јавним институцијама, физичким и правним лицима, домаћим и страним, приход од хонорара и сличних извора пасивног прихода и сви други приходи стечени у складу са законом.

Средства остварена на један од наведених начина Удружење распоређује и троши на основу усвојеног финансијског плана. Коначна расподјела врши се на основу завршног рачуна. Управни одбор врши надзор над намјенским трошењем и располагањем средствима Удружења.

Финансијски извјештај и извјештај о раду Удружења припрема Управни одбор и подноси их Скупштини на усвајање. Ови извјештаји се подносе полугодишње и годишње. Скупштина доноси финансијски извјештај и извјештај о раду квалификованом већином.

IV. Извјештај о пословању за период 2005 – 2010. године

У поступку надзора над радом организација за колективно остваривање права Институт за интелектуалну својину Босне и Херцеговине упутио је позив Удружењу да достави извјештај о вођењу послова за период 2005 – 2010. године, те наложио да достави:

- назнаку права која остварује;
- копије пуномоћи аутора и удружења аутора који су овластили Удружење за остваривање њихових права;
- копије уговора са корисницима према годинама;
- укупно остварене приходе од корисника из БиХ према годинама;
- укупно остварене приходе из иностранства на основу уговора о реципрочном представљању;
- износе расподијељених средстава ауторима и носиоцима права према годинама;
- износе расподијељених средстава ауторима из иностранства путем иностраних колективних организација;
- износе средстава за покривање трошкова рада Удружења према годинама;
- план пословања Удружења према годинама;
- одлуке надлежног органа Удружења о усвајању плана пословања према годинама;
- финансијски извјештај који је усвојио надлежни орган Удружења према годинама;
- ревизорски извјештај заједно са мишљењем овлашћеног ревизора о правилности пословања Удружења и њихове усклађености са законом, актима Удружења и уговорима закљученим са трећим лицима према годинама;
- копије судских и управних одлука у којима је Удружење било једна од странака.

Ради добијања цјеловите информације о средствима која су уплаћивана колективним организацијама, Институт је од дијела корисника (28 корисника) добио податке о износима уплаћених надокнада за коришћење ауторских и сродних права од којих су три корисника навела да су у 2010. години платила Удружењу „Квантум” износ од укупно **3.300,00 КМ**.

Извјештај о пословању Удружења за примљен је 28.2.2011. године. У односу на податке тражене у позиву за достављање извјештаја о пословању за период 2005 - 2010. године, Удружење је доставило само податке који се односе на 2010. годину. У прилогу су достављене копије уговора са корисницима (18 радио-станица) и 18 пуномоћи о представљању добијених од дискографских кућа.

Имајући у виду да нису достављени комплетни подаци од корисника, није било могуће извршити упоређивање са подацима које је доставило Удружење, те је извјештај припремљен само на бази података добијених од Удружења.

V. Финансијско пословање

Према наводима у извјештају, Удружење није имало приход од корисника у периоду од 2006. до 2009. године. Разлози нису образложени. У извјештајном периоду Удружење „Квантум”, ради наплате својих потраживања, поднијело је тужбу против РТВ „БН” д.о.о. Бијељина ради исплате дуга у износу од 188.150,17 КМ.

Имајући у виду да се приложена неправоснажна судска одлука односи на период од 2005. до 2009. године, овај навод није било могуће провјерити, те се изражава сумња у објективност и тачност добијених података.

Приход Удружења за 2010. годину остварен је на основу одлуке Управног одбора Удружења о наплати паушалне тарифе за радио-станице, које су оне прихватиле и закључиле уговоре са Удружењем.

Табела 1. Приказ финансијског пословања УГ „Квантум”

НАЗИВ КОЛЕКТИВНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ	ГОДИНА	УКУПНА ПОТРАЖИВАЊА	ОСТВАРЕНИ ПРИХОД	ТРОШКОВИ ПОСЛОВАЊА	%	РАСПОРЕЂЕ НА СРЕДСТВА	%	РАЗЛИКА (ОСТВАРЕНОГ ПРИХОДА НАД РАСХОДИМА)
УГ „Квантум” - Удружење за заштиту дискографских издања Бијељина	2005.							
	2006.							
	2007.							
	2008.							
	2009.							
	2010.	20.500	15.800	20.500	130%	0		-4.700,00
Укупно			15.800	20.500	130%	0		-4.700,00

Слиједећи наведено, укупна потраживања износе **20.500,00 КМ**, а приход од корисника из БиХ у 2010. години износио је **15.800,00 КМ**, те су трошкови пословања Удружења приказани у износу од **20.500,00 КМ**, од чега само трошкови закупа износе **15.135,04 КМ**. Удружење није вршило расподјелу средстава носиоцима права због, како наводе у извјештају, **веома скромног прихода** у 2010. години и малог броја закључених уговора са корисницима.

У извјештајном периоду Удружење није остварило приходе из иностранства на основу уговора о реципрочном представљању.

У поступку испитивања извјештаја о пословању Удружења Институт је утврдио да је он непотпун и 12.4.2011. године позвао Удружење да извјештај уреди са релевантним подацима који су тражени у позиву за достављање образложења о разлозима неостваривања прихода у периоду од 2006. до 2009. године.

Поступајући по налогу из позива, Удружење је 13.5.2011. године доставило Институту извјештај о извршеној ревизији финансијских извјештаја за период 2006 - 2010. године, али није доставило остала документа и образложење зашто није остварило приходе у периоду од 2006. до 2009. године.

У извјештајном периоду Удружење „Квантум”, ради наплате својих потраживања, поднијело је тужбу против РТВ „БН” д.о.о. Бијељина ради исплате дуга у износу од **28.271,34 КМ**. Судски поступак је у току.

З а к љ у ч а к

Анализом података добијених од Удружења „Квантум” из Бијељине констатовано је сљедеће:

1. Удружење није пословало у складу са унутрашњим актима којима је уређена организација Удружења, прије свега са Статутом. Скупштина Удружења се није редовно састајала, нити је обновљен мандат руководству Удружења од 2007. године.
2. Из достављене документације о финансијском пословању у периоду од 2005. до 2010. године видљиво је да Удружење није остварило приход у периоду од 2006. до 2009. године, што упућује на закључак да Удружење није остваривало циљеве за које је основано.
3. У 2010. години цјелокупан приход Удружења је утрошен за редовне трошкове пословања Удружења без расподјеле носиоцима права. Имајући у виду да је смисао колективног остваривања ауторског и сродних права убирање средстава за рачун носилаца права и да, према међународној пракси, трошкови организације не би смјели да прелазе 20-30% оствареног прихода, а да остатак треба расподијелити носиоцима права, евидентно је да Удружење „Квантум” оваквим пословањем није остварило циљеве свог постојања.
4. Приликом доношења опште оцјене о пословању Удружења „Квантум” треба имати у виду да се извјештајни период односи на вријеме важења Закона о ауторском и сродним правима из 2002. године (стари закон), којим је материја колективног остваривања ауторских и сродних права била регулисана само у рудиментарном виду. Будући да се од 2010. године примјењује Закон о колективном остваривању ауторског и сродних права, који прецизно регулише ову материју у складу са стандардима у упоредном праву,

неопходно је констатовати да досадашњи начин пословања Удружења „Квантум” не задовољава стандарде у погледу транспарентности и демократичности рада организације, начина тарифирања надокнада, расподјеле прихода и ефикасности остваривања законом регулисаног циља постојања.

[Крај документа]

**ПОСЛОВАЊЕ „Елта-кабела“ д.о.о. ДОБОЈ -
Предузећа за пренос звука, слике или осталих информација кабловима
за период 2005 – 2010. године**

I. Правни основ

Институт за стандарде, мјеритељство и интелектуалну својину Босне и Херцеговине (*правни претходник Института за интелектуалну својину БиХ*) Рјешењем број ИП-3905/06-04ВЛ од 6.5.2006. године издао је „Елта-кабелу“ д.о.о. Добој - Предузећу за пренос звука, слике или осталих информација кабловима одобрење за обављање дјелатности остваривања ауторског права и права радиодифузних организација (у даљњем тексту: предузеће „Елта-кабел“).

Предузеће „Елта-кабел“ је уписано у судски регистар код Основног суда у Српском Сарајеву 23.3.2001. године, а промјена сједишта и назива уписана је у регистар код Основног суда у Добоју.

Оснивач и сопственик предузећа „Елта-кабел“ је Ацо Кабаница, а директорица Данка Јововић.

II. Статут и организациона питања

Према Статуту, органи предузећа „Елта-кабел“ су Скупштина и Управни одбор. Оснивач предузећа обавља послове из дјелокруга Скупштине у складу са одредбама Закона о предузећима Републике Српске. Директора именује оснивач одлуком о именовању. Обавезе директора су: организује и води пословање Предузећа, представља Предузеће, стара се о законитости рада и одговара за законито пословање.

III. Стицање и располагање имовином

Добит предузећа „Елта-кабел“ утврђује се и распоређује према важећим прописима. По измирењу обавеза добит се распоређује на дио за повећање основног капитала, за резерве, бруто личне дохотке и средства заједничке потрошње, те за инвестиције.

Губитак предузећа „Елта-кабел“ покрива се из средстава која могу да се користе за покриће губитка у складу са прописима. Губитак се покрива расположивим средствима резерви, отписом потраживања од повјерилаца и на терет трајних извора средстава.

Ризиком предузећа „Елта-кабел“ сматрају се: неостваривање планираног обима промета, неостваривање или дјелимично остваривање, односно неблаговремено остваривање наплате потраживања, нерационално коришћење рада и средстава рада у вршењу дјелатности, други непредвиђени догађаји који проузрокују застој у вршењу дјелатности.

Предузеће одговара за своје обавезе цјелокупном имовином, а оснивач до висине свог улога.

Новчани оснивачки дио основног капитала друштва са ограниченом одговорношћу износи 5.000,00 КМ. Средства за рад Предузећа обезбјеђује оснивач. Вриједност улога у стварима износи 20.000,00 КМ.

IV. Извјештај о пословању за период 2005 – 2010. године

У поступку надзора над радом организација за колективно остваривање права Институт за интелектуалну својину Босне и Херцеговине је предузећу „Елта-кабел” упутио позив да достави извјештај о вођењу послова за период 2005 – 2010. године, те наложио да достави:

- назнаку права која остварује;
- копије пуномоћи аутора и удружења аутора који су овластили организацију за остваривање њихових права;
- копије уговора са корисницима према годинама;
- укупно остварене приходе од корисника из БиХ према годинама;
- укупно остварене приходе из иностранства на основу уговора о реципрочном представљању;
- износе расподијељених средстава ауторима и носиоцима права према годинама;
- износе расподијељених средстава ауторима из иностранства путем иностраних колективних организација;
- износе средстава за покривање трошкова рада организације према годинама;
- план пословања организације према годинама;
- одлуке надлежног органа организације о усвајању плана пословања према годинама;
- финансијски извјештај који је усвојио надлежни орган према годинама;
- ревизорски извјештај заједно са мишљењем овлашћеног ревизора о правилности пословања организације и њихове усклађености са законом, актима организације и уговорима закљученим са трећим лицима према годинама;
- копије судских и управних одлука у којима је организација била једна од странака.

Извјештај о пословању предузећа „Елта-кабел” за примљен је 29.3.2011. године. Уз извјештај су достављене копије уговора са AGICOA-ом EBU (Европска унија за емитовање) и VG Media Gesellschaft о ексклузивном представљању ТВ-канала за територију Босне и Херцеговине. Према извјештају, предузеће „Елта-кабел” је 2004. године потписало генералне лицендне уговоре за кабловску редистрибуцију за канале које представљају наведене организације са 31 кабловским оператером у БиХ.

Уговор са AGICOA-ом је обновљен 2005. године на период од двије године. Након тога, обновљени су и уговори са АКОП-ом - Асоцијацијом кабловских оператера БиХ и 46 кабловских оператера. Осим генералног лицендног уговора, са AGICOA-ом је потписан и лицендни уговор за реемитовање комерцијалних канала. „Елта-кабел” је 2008. године потписао нове уговоре са AGICOA-ом и АКОП-ом за наредне двије године.

V. Финансијско пословање

На основу генералног лицендног уговора, у периоду од 2005. до 2009. године укупна потраживања износе **2.683.000,50 КМ**, а укупно остварени приход је **1.975.130,20 КМ**.

На основу лицендног уговора, у периоду од 2005. до 2009. године укупна потраживања износе **1.053.913,63 КМ**, а укупно остварени приход је **557.340,67 КМ**.

Укупан приход према годинама је како слиједи:

Табела 1. Приказ укупних потраживања и оствареног прихода на основу генералног лиценцног уговора

НАЗИВ КОЛЕКТИВНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ	ГОДИНА	УКУПНА ПОТРАЖИВАЊА	ОСТВАРЕНИ ПРИХОД
„Елта-кабел” д.о.о. Добој	2005.	224.791,43	224.782,10
	2006.	557.535,07	513.977,14
	2007.	635.339,14	555.278,63
	2008.	588.702,64	550.502,57
	2009.	676.630,22	130.589,70
	2010.		
	Укупно	2.683.000,50	1.975.130,20

Табела 2. Приказ укупних потраживања и оствареног прихода на основу лиценцног уговора

НАЗИВ КОЛЕКТИВНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ	ГОДИНА	УКУПНА ПОТРАЖИВАЊА	ОСТВАРЕНИ ПРИХОД
„Елта-кабел” д.о.о. Добој	2005.	4.882,27	4.877,77
	2006.	22.216,89	20.483,70
	2007.	183.127,34	138.164,81
	2008.	475.777,62	288.838,38
	2009.	367.909,51	104.976,01
	2010.		
	Укупно	1.053.913,63	557.340,67

Финансијски показатељи за 2010. годину нису достављени.

У извјештају се наводи да је распоређени износ **1.883.069,74 КМ**. Од тога је АГИСОА на основу уговора уплатила „Елта-кабелу” износ од **247.246,66 КМ**.

У истом периоду „Елта-кабел” је уплатио „Узусу” износ од **36.100,00 КМ**.

Због некомплетности података и докумената, Институт је поново упутио позив за допуну извјештаја са релевантним подацима о:

- билансу стања и успјеха за тражени период према годинама;
- износима расподијељених средстава ауторима и носиоцима права према годинама (како и коме су расподијељена средства);
- износима средстава за покривање трошкова рада Предузећа према годинама (укупан износ и проценат у односу на укупан приход);

- плану пословања Предузећа према годинама;
- одлуци надлежног органа Предузећа о усвајању плана пословања према годинама;
- финансијском извјештају који је усвојио надлежни орган Предузећа према годинама;
- ревизорском извјештају са мишљењем овлашћеног ревизора о правилности пословања Предузећа и њиховој усклађености са законом, актима Предузећа и уговорима закљученим са трећим лицима према годинама;
- копијама судских и управних одлука у којима је Предузеће било једна од странака.

На упућени позив предузеће „Елта-кабел” је 25.5.2011. године доставило допис (број УП-05517/11) у којем наводи да је Предузеће, као представник AGICOA за БиХ, радило на техничким питањима имплементације уговора потписаног за БиХ, те да је финансијске послове за Предузеће директно водила служба AGICOA са њиховог нерезидентног рачуна. Због тога, осим провизије дефинисане уговором, у финансијским извјештајима предузећа „Елта-кабел” које је тражио Институт у позиву нема ставки које су везане за активности према уговору са AGICOA-ом или другим уговорима за остваривање ауторских права.

З а к љ у ч а к

1. Анализа пословања предузећа „Елта-кабел” указује на то да је ово предузеће пословало као заступник - агент иностраних организација за које није потребна дозвола за колективно остваривање ауторских и сродних права.
2. Предузеће „Елта-кабел” није обављало послове колективног остваривања права за које је добило дозволу од Института, те није могуће дати оцјену пословања овог предузећа са становишта норми које регулишу колективно остваривање ауторских и сродних права.
3. Имајући у виду досадашње пословање предузећа „Елта-кабел” и нови законски оквир, неопходно је преиспитати да ли има потребе да се Предузеће бави пословима колективног остваривања ауторског права.

[Крај документа]